

ПРАВОВІ ЗАСОБИ САМОРЕГУЛЮВАННЯ У ВІДНОСИНАХ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА

Публічно-приватне або державне приватне партнерство (далі – ДПП) – найбільш яскравий приклад взаємодії держав з інститутами громадянського суспільства, насамперед з бізнесом, що набув поширення протягом останніх 15 років після успішного його використання в Англії. ДПП свідчить про корінні зміни в методах і засобах, що використовує держава для вирішення поточних проблем в суспільстві та задоволення зростаючих потреб громадян, а також про активізацію співробітництва бізнесу і держави в пошуках ефективних шляхів вирішення згаданих проблем на умовах партнерства [1].

Врегулювання відносин ДПП на рівні закону в більшості країн розвинених ринкових відносин та перехідної економіки свідчить про їх суспільну значущість в умовах розвитку інститутів громадянського суспільства. Україна не стала винятком, прийнявши в 2010 р. Закон «Про державно-приватне партнерство» [2] (далі – Закон України про ДПП).

Світова популярність ДПП як особливої (і інноваційної для України) форми співробітництва держави/територіальної громади (в особі уповноважених органів) з підприємництвом зумовлено потужним потенціалом такого партнерства [1], тісним зв'язком з інститутами громадянського суспільства, для якого ринкові відносини (і відповідно – різноманітність і рівність всіх форм власності, свобода договору, конкуренція, саморегулювання) – такі ж невід'ємні складові, як і для ринкової економіки. Формування громадянського суспільства безпосередньо пов'язане з розвитком демократії, ринкової економіки та становленням правової держави [3]. Особливої ваги набуває саморегулювання (виконання функцій регулювання відповідної діяльності самими учасниками відповідних відносин, в тому числі ринкових [4]), що віддзеркалює принципи свободи договору і свободи підприємництва, включно з ініціативністю останнього.

Збалансоване урахування публічних і приватних інтересів у відносинах ДПП досягається завдяки: (1)*державному регулюванню економікою*, покликанням якого є забезпечення публічних інтересів, та (2)*саморегулюванню* цих відносин безпосередньо їх учасниками (з урахуванням специфіки проектів ДПП, суб'єктного складу, можливостей партнерів і відповідно – їх обов'язків щодо реалізації проектів ДПП). Основними засобами такого саморегулювання є *договори*, що укладаються в рамках ДПП, *установчі та внутрішні документи партнерів* (що особливо актуально за інституційної/корпоративної форми ДПП, відповідно до якої реалізація проектів ДПП зазвичай покладається на спільне підприємство за участю партнерів/СП або спеціально створене для цього підприємство [5, с. 147-148]) та інших учасників відносин ДПП, *акти рекомендаційного характеру* (є загальноприйнятими в ЄС та інших країнах ринкової економік [6; 7; 8; 9; 10]).

Серед засобів саморегулювання відносин ДПП окремої уваги заслуговує договір ДПП як провідний правовий механізм саморегулювання, оскільки він не лише фіксує факт угоди його сторін щодо встановлення відносин ДПП та зобов'язання партнерів залежно від специфіки проекту ДПП, а й передбачає можливість та/або обов'язковість укладення в межах партнерства інших договорів, спрямованих на забезпечення реалізації зазначених проектів.

Саме угоді ДПП законодавець повинен приділяти особливу увагу з огляду на її значущість для встановлення відносин такого партнерства, виконання сторонами договірних зобов'язань, а в кінцевому підсумку – успішному завершенню реалізації суспільно важливого інвестиційного проекту ДПП. Мета законодавця в даному випадку: 1) встановити межі договірної свободи з урахуванням публічної значущості проектів ДПП шляхом закріпленні імперативних вимог (зокрема істотних умов договору), і (2) надання сторонам можливості врахування специфіки конкретного партнерства (в тому числі щодо розподілу між партнерами ризиків та їх конкретного внеску у реалізацію проекту ДПП), тобто надання певної свободи сторонам при визначенні їх

договірних зобов'язань. Разом з тим, український законодавець проігнорував важливість визначення ґрунтовних вимог до угоди ДПП.

Передбачивши в Законі про ДПП (ст. 5) договірну форму ДПП з визначенням відкритого переліку договорів (концесії, про спільну діяльність та ін.), законодавець, однак, не встановив вимог до змісту угод ДПП (істотних, зокрема). Згодом в акті Уряду, що визначає порядок проведення конкурсу з визначення приватного партнера для здійснення ДПП [11] було закріплено положення про обов'язковість зазначення у рішенні про проведення конкурсу з визначення приватного партнера змісту істотних умов договору, в тому числі визначених за результатами проведення аналізу ефективності здійснення ДПП [11, п. 6], а також переліку істотних умов такого договору [11, п. 7]: найменування державного партнера та об'єкта ДПП; зобов'язання сторін, в тому числі обсяг і форма фінансової участі державного та приватного партнерів у здійсненні зазначеного партнерства; перелік, обсяги і строки виконання передбачених договором робіт; вимоги до якості товарів, робіт послуг, що виконуються згідно з договором; розподіл ризиків, виявлених за результатами проведення аналізу ефективності здійснення державно-приватного партнерства між партнерами та форми управління такими ризиками; порядок та умови отримання переможцем конкурсу права на користування земельною ділянкою для здійснення ДПП (у разі необхідності); умови, розмір і порядок внесення платежів, якщо такі передбачено умовами здійснення зазначеного партнерства; порядок та умови розподілу між сторонами договору про партнерство доходу та/або продукції, якщо такий розподіл передбачено умовами здійснення зазначеного партнерства; вимоги щодо повернення після припинення дії договору про партнерство об'єкта ДПП та земельних ділянок, що надані для потреб, пов'язаних із здійсненням такого партнерства; зобов'язання щодо відшкодування витрат на проведення аналізу ефективності здійснення ДПП та/або екологічної експертизи; умови внесення змін до договору про партнерство; відповідальність сторін за його невиконання; порядок розгляду спорів; строк дії договору про партнерство, дата, місце підписання та порядок набрання ним чинності.

Хоча підзаконний нормативно-правовий акт заповнив прогалини Закону про ДПП, проте істотні умови договору ДПП мають встановлюватися на рівні акту вищої юридичної сили – закону. Це також стосується наслідків недотримання вимог щодо таких умов (не лише недійсність договору, але й недійсність самого партнерства), основних засад відповідальності у разі невиконання/неналежного виконання сторонами зобов'язань за договором ДПП, наслідків для партнерства та його учасників на випадок подібних порушень, що мають залежати від добросовісності (чи навпаки) зазначених осіб. Орієнтиром для запровадження подібного регулювання можуть бути закони про публічно-приватне партнерство таких країн, як Словенія Латвія, Хорватія та ін., з досить ґрунтовними положеннями щодо угод партнерства [12, статті 68-71, 89-90, 126-131; 13, статті 68-71, 89-90, 126-131; 14, статті 5-10, частини 3 і 4 ст. 21].

Про важливість та численність умов угоди ДПП свідчать і поширені в країнах ринкових відносин акти рекомендаційного характеру щодо встановлення відносин ДПП [6; 7; 8; 9; 10], в яких акцентується увага *назагальних для всіх угод ДПП умовах* (визначення використаних в ній термінів; мета і предмет угоди, строк дії угоди та інші значимі/проміжні строки; розподіл ризиків між сторонами; фінансуванням і рефінансуванням; майнові права, в т.ч. право власності, сторін і порядок їх реалізації; гарантії і страхування ризиків; платежі сторін; випадки і порядок компенсацій; право державного партнера з нагляду за виконанням угоди ДПП; порядок оцінки та відшкодування збитків та інші наслідки у разі невиконання/неналежного виконання договірних зобов'язань; порядок розірвання договору і засоби попередження такого розірвання; форс-мажорні обставини; захист прав інтелектуальної власності, комерційної таємниці та конфіденційності персональних даних; порядок і умови приєднання до інфраструктури, якщо угода ДПП передбачає будівництво; процедури вирішення спорів між сторонами; інші права, обов'язки та відповідальність сторін; роль уповноваженого органу з питань ДПП у відносинах ДПП) та *спеціальних*, які є обов'язковими чи доцільними для певних видів угод ДПП (концесійних,

державних закупівель та ін.). Крім того, угода ДПП може містити й інші положення, що вільно узгоджуються сторонами відповідно до законодавства, яке регулює зобов'язальні відносини.

Отже, зарубіжний досвід підтверджує необхідність визначення основних засад встановлення договірних відносин ДПП на рівні спеціального закону (Закону про ДПП), в якому мають бути визначені основні вимоги до угоди ДПП як специфічного договору, що може мати водночас і (1) характеристики інших поіменованих договорів (договору про спільну діяльність, концесійного, про спорудження/будівництво об'єкта суспільного значення тощо), і (2) особливі, притаманні для відносин ДПП, ознаки, що зумовлюють спеціальне регулювання таких договірних відносин.

Подібне співвідношення загального та спеціального регулювання законодавець застосував щодо договорів про трансфер технологій, закріпивши положення, відповідно до якого під час передачі (трансферу) технологій укладаються договори, визначені [Цивільним кодексом України](#), щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності з урахуванням вимог спеціального закону щодо договорів про трансфер технологій [15, статті 19-21].

Таким чином, Закон про ДПП доцільно доповнити як загальними вимогами до змісту угоди ДПП, так і спеціальними, що віддзеркалюють певний вид такого договору і відповідно – форму та модель ДПП (корпоративну, концесійну, державних закупівель, щодо будівництва об'єктів/їх комплексів тощо). При цьому має бути врахований і зарубіжний досвід, і вітчизняний – підзаконного регулювання. Так, до загальних вимог слід віднести вимоги, що є необхідними для будь-якої угоди ДПП, оскільки вони віддзеркалюють специфіку відносин ДПП: найменування ДПП, його вид, форма та модель; сторони, мета і предмет угоди; договірні строки: загальний та проміжні; вимоги до робіт (кількісні та якісні); розподіл між сторонами ризиків, виявлених за результатами проведення аналізу ефективності здійснення ДПП; зобов'язання сторін за угодою, в т.ч. щодо розподілу фінансових та майнових обов'язків сторін, страхування ризиків; опис об'єкта угоди ДПП (кількісні, якісні, технічні

та інші його характеристики); вимоги щодо цільового використання та порядку передачі об'єкта угоди ДПП; права сторін щодо майна/об'єктів, створених в процесі здійснення ДПП; правові механізми забезпечення належного виконання сторонами зобов'язань за угодою; порядок здійснення контролю за виконанням договірних зобов'язань; відповідальність за невиконання/неналежне виконання сторонами зобов'язань за угодою; порядок припинення угоди, включно з достроковим (в т.ч. на вимогу однієї із сторін з визначенням переліку підстав); наслідки для сторін у разі дострокового припинення угоди; форс-мажорні обставини; правові механізми захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності; порядок вирішення спорів між сторонами; інші умови, пов'язані з підготовкою, укладенням, виконанням та припиненням угоди.

Спеціальні вимоги до угод ДПП певних видів, форм та моделей (концесійної, корпоративної, державних закупівель та ін.) мають визначатися на рівні законів, що регулюють відповідний вид договірних відносин (концесійних [16 та ін.], державних закупівель [17] та ін.), або в Законі про ДПП (щодо інституційного партнерства). Тут слід зауважити про ігнорування українським законодавцем такої загальноприйнятої в багатьох країнах ринкової та перехідної економік моделі ДПП як партнерство державних закупівель, з огляду на відсутність в спеціальному законі [17] можливості укладення такого договору на тривалий строк (від 5 до 50 років), що є однією з ключових ознак ДПП.

Характеристики угоди ДПП свідчать про їх специфіку, що віддзеркалюють основні тенденції в сучасній сфері господарювання: «договірні відносини все частіше набувають комплексного та довготривалого характеру» [18, с. 124-125]. Положення щодо *комплексності угоди ДПП* закріплена у схваленому весною 2013 р. проекті Закону РФ «Про державно-приватне партнерство» [19], відповідно до п. 6 ст. 3 якого угода ДПП є договором, що містить елементи різних видів договорів, передбачених федеральним законодавством.

При встановленні відносин інституційного ДПП угода такого партнерства має свої особливості: це може бути (а) угода засновників – у разі створення

партнерами ДПП нового господарської організації/СП (у формі зазвичай акціонерного товариства/АТ з огляду на його значні інвестиційні можливості) для реалізації проектів ДПП, (б) угода акціонерів-партнерів ДПП, якщо використовується діюче АТ шляхом забезпечення участі партнерів в його статутному капіталі. Відповідно – мають місце особливі вимоги до змісту *угоди корпоративного ДПП* (про що свідчить вищезгаданий зарубіжний досвід за відсутності вітчизняного): обов'язковість зазначення в такій угоді: мети діяльності СП/АТ за спільної участі партнерів; визначення часток партнерів у статутному капіталі такого АТ; параметри діяльності останнього; параметри основних проектів ДПП; порядок вирішення питань, що стосуються фінансування та реалізації проектів ДПП; умов зміни (зазвичай збільшення) статутного капіталу; представництво партнерів шляхом визначення ними уповноважених осіб в органах АТ: наглядовій раді, виконавчому органу та органі контролю; порядок управління таким товариством, зокрема, щодо вирішення питань проектів ДПП; обов'язки партнерів, включно з наданням інформації з питань проектів ДПП один одному та уповноваженим органам; порядок та підстави внесення змін до угоди корпоративного ДПП; порядок та підстави дострокового припинення такої угоди; наслідки такого припинення для ДПП та його партнерів; порядок розподілу між партнерами майна АТ у разі його припинення/припинення ДПП (визначення ліквідаційної квоти); відповідальність партнерів у разі невиконання договірних зобов'язань.

Відповідно, потребують корегування положення Закону України «Про акціонерні товариства» та Закону про ДПП щодо засновницького договору та акціонерної угоди шляхом внесення змін та доповнень щодо:

— можливості використання засновницького договору як угоди інституційного ДПП з встановленням строку його дії протягом всього інституційного партнерства (існуюче положення абз. 3 ч. 3 ст. 9 Закону «Про акціонерні товариства» передбачає, що засновницький договір діє до дати реєстрації Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку звіту про результати закритого (приватного) розміщення акцій);

— закріплення вимог до угоди інституційного ДПП на зразок вищезгаданих;

— доповнення ст. 2 положенням щодо поняття акціонерної угоди як договору між засновниками, акціонерами та/або ймовірними акціонерами (особами, які підписалися на акції додаткового випуску (додаткові акції), виявили бажання придбати у товариства викуплені ним акції власних емісій), спрямовану на визначення особливостей реалізації сторонами договору корпоративних прав;

— визначення: (1) відкритого кола відносин, що можуть регулюватися такою угодою; (2) форми угоди — повна письмова; (3) умов її дійсності; (4) форм відповідальності, що можуть застосовуватися до порушників умов акціонерної угоди, і можливість судового захисту інтересів сторін договору у разі невиконання учасником/учасниками договірних відносин своїх зобов'язань за такою угодою; (5) наслідків для товариства у разі укладення, невиконання чи припинення/розірвання акціонерної угоди; (6) підстав припинення акціонерної угоди; (7) наслідків відчуження стороною угоди своїх акцій і відповідно — переходу до набувача акцій прав та обов'язків за такою угодою; (8) видів акціонерних угод за суб'єктним складом: *акціонерні угоди засновників* (не повинні включати згадані в ч. 3 ст. 9 Закону «Про акціонерні товариства» обмеження щодо строку дії засновницького договору), *акціонерні угоди власників акцій*, *акціонерні угоди за участю потенційних акціонерів* (осіб, які підписалися на акції, або які їх набувають у акціонерного товариства, що продає раніше викуплені у акціонерів акції) [20; 21]; (9) можливості визначення спеціальними законами особливих вимог до акціонерних угод у разі їх застосування в межах ДПП, при реалізації пріоритетних інвестиційно-інноваційних проектів, що фінансуються державою, в акціонерних товариствах зі значною (скажімо, понад 25%) часткою держави тощо.

Якщо договір (в т.ч. угода ДПП) – універсальний засіб саморегулювання для відносин партнерства (за будь-якої його форми та моделі), то за інституційного ДПП додатковим важливим засобом саморегулювання є установчий документ господарської організації (СП партнерів), що

опосередковує таке партнерство. Публічно-приватний характер ДПП і відповідно – інституційної його форми зумовлює поєднання *імперативних вимог* до статуту СП, що мають забезпечити переважно публічні інтереси, і *диспозитивних вимог*, що дозволяють урахувати специфіку конкретного партнерства, його проектів, можливостей та інтересів партнерів (в т.ч. приватних інтересів бізнес-партнерів). Зарубіжний досвід (в т.ч. вищезгаданих країн) може стати у пригоді при визначенні вимог до змісту статуту такого підприємства у разі встановлення основних засад інституційного ДПП в Законі про ДПП. Так, крім, зазначених в Законі про акціонерні товариства вимог, статут СП партнерів ДПП має включати відомості про: мету діяльності СП (насамперед, забезпечення реалізації проекту ДПП/виконання угоди ДПП); види комерційної діяльності СП відповідно до угоди ДПП; вищезгадану інформацію щодо змісту засновницького договору, в т.ч. щодо часток партнерів та форми їх участі в статутному капіталі та реалізації проектів ДПП; порядок прийняття рішень щодо проектів ДПП і відповідні повноваження органів управління СП; порядок передання частки приватного акціонера у разі його смерті/ліквідації спільному підприємству; наслідки припинення СП після закінчення строку угоди інституційного ДПП, в т.ч. порядок розподілу часток капіталу СП з визначенням дати такого розподілу; інші дії з майном СП у разі дострокового припинення угоди ДПП; сплату компенсації учасникам ДПП за дострокове припинення угоди інституційного ДПП за умови, якщо це передбачено законом та/або угодою ДПП і з урахуванням вини партнера у достроковому розірванні угоди ДПП.

Саме в угоді ДПП визначається і форма та модель партнерства, і різновид договору (концесійний, договір про спільну діяльність, акціонерна угода тощо), що його опосередковує. Вибір інституційної форми ДПП передбачає наявність додаткових засобів саморегулювання партнерами відносин партнерства за допомогою установчих та внутрішніх документів спільного підприємства партнерів, створеного/задіяного для забезпечення реалізації проектів ДПП.

Вибір форми та моделі ДПП фіксується не лише в угоді ДПП та статуті СП партнерів (за інституційного ДПП), але й в документах, на підставі яких

згодом укладається така угода: (1) пропозиції про здійснення ДПП, яка готується уповноваженим органом з боку державного партнера (ст. 10 Закону про ДПП), а згодом (після проведення аналізу ефективності здійснення ДПП та виявлення можливих ризиків відповідно до ст. 11 Закону про ДПП та обґрунтування соціально-економічних та екологічних наслідків здійснення ДПП згідно із ст. 12 згаданого закону) – (2) рішенні зазначеного органу про встановлення відносин ДПП, проведення конкурсу з визначення приватного партнера та (3) затвердження його результатів (ст. 13 Закону про ДПП) та (4) укладення угоди ДПП з переможцем конкурсу (ст. 17 Закону про ДПП).

У відносинах ДПП, крім партнерів, опосередковану участь беруть саморегулювальні організації підприємців товарного ринку/СРО, на якому встановлено відносини ДПП, які, серед іншого, мають захищати інтереси своїх членів від недобросовісної поведінки партнерів (зокрема, порушення ними умов добросовісної конкуренції та антимонопольних вимог). Разом з тим, в Україні відсутній спеціальний закон про такі організації, а положення про них містяться в низці актів законодавства різної юридичної сили і значною мірою відрізняються залежно від ринку/сфери, на якому/в якій діють такі СРО – фондовому [23, ч. 2 ст. 2, ч. 4 ст. 16, ч. 1 ст. 47, частини 2 і 3 ст. 48, ст. 49; 24; 25], у сфері містобудування [26, абз. 15 ст. 1, ст. 16-1, ст. 17], оціночної діяльності [27, статті 26-28] тощо. Діяльність СРО регулюється не лише актами законодавства, а й їх установчими та внутрішніми документами. У разі делегування державою (в особі уповноважених органів) СРО окремих регулятивних функцій на відповідному ринку/у відповідній сфері учасники такого ринку (в тому числі приватні партнери) мають дотримуватися вимог СРО, що відповідають наданим їм повноваженням.

З огляду на складність відносин ДПП загальноприйнятою в країнах розвинених ринкових відносин практикою є акти рекомендаційного характеру для учасників ДПП, які орієнтують їх не лише на бажану для держави, а й на оптимальну для себе поведінку при встановленні відносин ДПП (щодо: актів законодавства, які регулюють відносини ДПП; визначення доцільності встановлення таких відносин; вибору форми та моделі ДПП; визначення

приватного партнера та умов угоди партнерства, в тому числі розподілі між партнерами ризиків; контролю за реалізацією проектів ДПП тощо [6; 7]). Примірні угоди партнерства також виконують регулятивну роль, не нав'язуючи, проте, певні умови сторонам партнерства [8; 9; 10].

Значущість рекомендаційних актів у сфері ДПП визнається і в країнах перехідної економіки (що можна побачити на прикладі відповідного закону такого суб'єкта Російської Федерації [28], як Санкт-Петербург/ С.-П.: в ст. 10 Закону Санкт-Петербургу «Про державно-приватне партнерство» передбачено, що Урядом С.-П. розробляються та затверджуються *примірні угоди та методичні рекомендації щодо їх укладення* стосовно певних форм інвестування та/або щодо певних сфер реалізації угод, проте їх відсутність не є перепорою для укладення угоди ДПП.

Посилення ролі саморегулювання в умовах змішаної (або соціально спрямованої ринкової) економіки, закономірна взаємодія ДПП з інститутами громадянського суспільства зумовлюють необхідність включення положення про вищезгадані засоби саморегулювання в Закон про ДПП, який безумовно потребує вдосконалення з метою забезпечення ефективності нормативно-правового регулюванні відносин ДПП, що вже визнано і на рівні Уряду України [29]).

Втім, правове забезпечення відносин ДПП включає не лише їх нормативне регулювання, а й правову діяльність (в нашому випадку – правотворчість учасників відносин ДПП, використання та застосування ними відповідних правових засобів, спрямованих на реалізацію їх суб'єктивних прав та обов'язків).

Отже, йдеться про правове забезпечення відносин ДПП, що має комплексний характер і являє собою поєднання нормативного регулювання з реальною юридичною діяльністю уповноважених суб'єктів, спрямованою на те, щоб суспільні відносини (в даному випадку – щодо ДПП) склалися відповідно з юридичними нормами, а норми, своєю чергою, відображали б реальні відносини [30] і потреби суспільства в ефективному ДПП.

Порядок у сфері ДПП – велика цінність. Він створює стабільність у відносинах між його учасниками, чого так бракує суспільству, в якому ми живемо [31].

Основним фундаментом такого порядку є законодавство [31]. Разом з тим, в умовах становлення та розвитку громадянського суспільства в нашій країні все більшу роль відіграють засоби саморегулювання, які, однак, безпосередньо пов'язані з актами законодавства, адже останнє визначає межі свободи у сфері господарювання, аби вона, з одного боку, діяла на користь суспільству, не завдаючи йому шкоди, а з іншого – дозволяла учасникам відносно ДПП забезпечувати урахування своїх законних інтересів при реалізації суспільно значущих проєктів. Співвідношення державного регулювання та саморегулювання має забезпечити той баланс публічних і приватних інтересів, без якого навряд чи можна сподіватися на ефективність ДПП для суспільства і водночас – для приватних бізнес-партнерів, прибутковість діяльності яких є необхідною умовою їх функціонування (адже без такого джерела самофінансування більшість з них приречена на банкрутство). Водночас саморегулювання – це не лише засіб урахування приватних інтересів, а й важливий правовий механізм захисту публічних інтересів, що особливо яскраво проявляється при застосуванні механізмів так званої соціальної відповідальності бізнесу за результати прийнятих рішень, діяльності чи пасивного ставлення до негативних проявів конкуренції. Соціальна відповідальність бізнесу – це його вплив на суспільство, відповідальність тих, хто приймає бізнес-рішення, перед тими, на кого прямо або опосередковано ці рішення впливають; більш того, це не правило, а етичний принцип, який має бути задіяний при прийнятті рішень [32], а відтак – залежить від рівня цивілізованості бізнесу, який в Україні поступово (хоча доволі повільно) зростає.

Забезпечення ефективності ДПП в ракурсі взаємодії державного регулювання із саморегулюванням – складне і комплексне завдання, а прикра невизначеність правового інструменту залучення недержавних інвестицій з метою розвитку економіки, у тому числі із застосуванням механізму ДПП,

визнано однією з причин, що стримує розвиток інвестиційної та інноваційної діяльності в нашій державі [33].

Чіткість та адекватність регулювання відносин ДПП з відповідним урахуванням основних засадах громадянського суспільства (насамперед щодо посилення ролі саморегулювання), забезпечення прозорості ДПП значною мірою дозволять максимально використати потенціал такого партнерства та мінімізувати ризики, які при цьому виникають, а в підсумку – сприятимуть ефективності ДПП для всіх його учасників – безпосередніх (партнерів) та опосередкованих (в першу чергу – кінцевих споживачів, задля задоволення потреб яких і реалізуються проекти ДПП).

Підсумувати результати цього короткого дослідження можна, по-перше, систематизувавши засоби саморегулювання у відносинах ДПП:

угоди, що опосередковують відносини ДПП;

установчі та внутрішні документи безпосередніх учасників відносин ДПП;

акти уповноважених органів з боку державного партнера, спрямовані на встановленні відносин ДПП;

установчі, внутрішні документи саморегулювних організацій та їх регулятивні акти щодо своїх членів/учасників, певною мірою – акти таких організацій, видані на підставі делегованих державою повноважень (тут має місце поєднання делегованого державного регулювання та саморегулювання);

акти рекомендаційного характеру.

Оскільки Закон про ДПП не містить навіть згадки про саморегулювання відносин ДПП, то слід заповнити цю прогалину, доповнивши його відповідними положеннями (про роль та засоби саморегулювання, співвідношення саморегулювання із державним регулюванням у сфері ДПП та закріпленням основних параметрів певних засобів саморегулювання: істотних умов угоди ДПП; вимог до статуту інституційного ДПП; рекомендаційних актів на зразок примірних угод ДПП залежно від форми та виду партнерства, статуту СП партнерів тощо).

Література:

1. Кнауц В. В. Управление развитием государственно-частного партнерства: Автореферат дис... канд.экон.наук. – М., 2008. – С. 11 // [Electronic resource] – Way of access : <http://www.rags.ru/files/dissertation/437.doc>.

2. Закон України від 01.07.2010 р. «Про державно-приватне партнерство» // Голос України від 30.07.2010 – № 140.

Агафонова Ю.С. Размышления над статьей Н.В.Мотрошиловой «О современном понятии гражданского общества»
// <http://novainfo.ru/archive/10/razmyshleniya-nad-statey-nvmotroshilovoy-o-sovremennom-ponyatii-grazhdanskogo-obshchestva>

1. 4. Екатерина Глаз. Саморегулирование и институт саморегулируемых организаций в Украине
// <http://ukrstrategy.com/ru/analitika/item/55-samoregulirovanie.html>.

2. Вінник О. М. Корпоративна форма державно-приватного партнерства: проблеми правового забезпечення на тлі зарубіжного досвіду: Монографія. – Суми: МакДен, 2012. – 204 с.

3. The european commission's *guide to successful public-private partnerships* // [Electronic resource] – Way of access : <http://www.epsu.org/IMG/pdf/EC-PPPs-crit-final.pdf>;

4. Public-Private Partnership Handbook [Electronic resource] — Way of access : <http://www2.adb.org/Documents/Handbooks/Public-private-Partnership/Chapter10.pdf>;

5. [Draft of a PPP contract](#) [Electronic resource] — Way of access : <http://www.ajpp.hr/media/30975/ppp%20contract.pdf>.

6. [PPP Models - Assam PPP](#) [Electronic resource] — Way of access : <http://assamppp.gov.in/pppmodels.pdf>; [Draft of a PPP contract](#) [Electronic resource] — Way of access : <http://www.ajpp.hr/media/30975/ppp%20contract.pdf>;

7. A Model Concession Contracts in the Roads Sector. Background [Electronic resource] — Way of access : http://www.unescap.org/ttdw/ppp/files/contract_overview.pdf;

8. Порядок проведення конкурсу з визначення приватного партнера для здійснення державно-приватного партнерства щодо об'єктів державної, комунальної власності та об'єктів, які належать Автономній Республіці Крим, затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 11 квітня 2011 р. N 384 «Деякі питання організації здійснення державно-приватного партнерства» // Офіційний вісник України від 22.04.2011 – 2011 р., № 28, стор. 74, стаття 1168, код акту 55911/2011.

9. Закон Республіки Словенія «Про публічно-приватне партнерство» від 23.11.2006 р. (PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP ACT (ZJZP) // www.mf.gov.si/slov/javnar/53646-ZJZP_EN.pdf; статті 68-71, 89-90, 126-131.

10. Закону Латвії від 09.07.2009 р. «Про публічно-приватне партнерство» / Public-Private Partnerships Law, 9 July 2009 // http://www.ppp.lv/fetch_6625.html;

11. Закон Хорватії від 24 жовтня 2008 р. «Про публічно-приватне партнерство»: Act on Public Private Partnerships adopted by the Croatian Parliament at its session of 24 October 2008 // <http://www.antikorupcija.hr/Default.aspx?sec=161>.

12. Закон України від 14.09.2006 р. «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій» (в ред. Закону від Закон від 02.10.2012 № 5407-VI) // Офіційний вісник України від 16.11.2012 р., № 85, стор. 60, стаття 3431.

13. Закон України від 16.07.1999 р. «Про концесії» // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1999, N 41, ст.372.

14. Закон України від 01.06.2010 р. «Про здійснення державних закупівель» // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010, № 33, ст.471.

15. Луць В. Договірне право України: сучасний стан і тенденції розвитку // Щорічник українського права. – 2010. – № 2. – С. 118-125.

16. Проект Федерального закона «О государственно-частном партнерстве» http://www.economy.gov.ru/minec/press/news/doc20130307_06?presentationtemplate=docHTMLTemplate1&presentationtemplateid=2dd7bc8044687de79

[6f0f7af753c8a7e&WCM_Page.ResetAll=TRUE&CACHE=NONE&CONTENTCACHE=NONE&CONNECTORCACHE=NONE.](#)

17. Unanimous Shareholder Agreement (“USA”) Summary of Common Provisions [Електронний ресурс]. — Режим доступу : www.firstangelnetwork.ca/getpdf.php?i=3&t=sponsor_releases.

18. Пенцов Д. Договори акціонерів по швейцарському праву / Д. Пенцов, Ж де Монмолин, Н. Инеджан (Лозанна, Швейцарія). — [Електронний ресурс] Режим доступу : <http://www.clj.ru/discussion/management/100704>;

19. Вінник О.М. Акціонерні угоди // Юридична Україна. – 2010. – № 5. – С. 20-28.

20. Закон України від 23.02.2006 р. «[Про цінні папери та фондовий ринок](#)» // Відомості Верховної ради України, 2006 р., № 31, стор. 1126, стаття 268;

21. [Про затвердження Положення про об’єднання професійних учасників фондового ринку](#) Рішення НКЦПФР від 27.12.2012 № 1925 // ОВУ від 12.02.2013, 2013 р., № 9, стор. 193, стаття 35;

22. [Про затвердження Порядку розгляду заяв саморегульованих організацій професійних учасників фондового ринку про делегування повноважень саморегульованим організаціям професійних учасників фондового ринку та прийняття рішення](#): Рішення НКЦПФР від 26.11.2013 № 2670 // ОВУ від 28.02.2014, 2014 р., № 16, стор. 206, стаття 50.

23. Закон України «Про архітектурну діяльність» // Відомості Верховної Ради України, 1999 р., № 31, ст. 246.

24. Закон України від 12.07.2001 «[Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні](#)» // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 47, ст.251.

25. Закон Санкт-Петербурга «Об участии Санкт-Петербурга в государственно-частных партнерствах» (с изменениями на 6 декабря 2010 года) [Electronic resource] — Way of access: // <http://gov.spb.ru/law?d&nd=8442332&prevDoc=891808830>.

26. Концепція розвитку державно-приватного партнерства в Україні на 2013–2018 роки ... // [Electronic resource] — Way of access : www.me.gov.ua/file/link/203981/file/konceptiya.doc.doc.

27. В.В. Дралов. Правовое обеспечение федеральных органов государственной власти: понятие и сущностная характеристика // Режим доступа: <http://chinovnik.uara.ru/modern/article.php?id=470>.

28. Знаменский Г.Л. Хозяйственное законодательство Украины: формирование и перспективы развития. -К.: Наукова думка, 1996. // Режим доступа: http://www.pravo.vuzlib.org/book_z919_page_3.html.

29. Социальная ответственность бизнеса. Определение социальной ответственности бизнеса: // <http://csr.paragraf.ua/page.php?id=11>.

30. Програма розвитку інвестиційної та інноваційної діяльності, затв. постановою КМУ від 2 лютого 2011 р. № 389 // Офіційний вісник України (від 22.04.2011), 2011 р., № 28, стор. 94, стаття 1173.

Вінник Оксана Мар'янівна – доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України